

ඩිජිටල් පරම්පරාව (Digital Generation) සවිබලගැන්වීම වස් ඩිජිටල් පුරවැසිභාවය (Digital Citizenship) සහ ඩිජිටල් පුරවැසිභාවය පිළිබඳ ඉගැන්වීමේ වැදගත්කම.

ආචාර්ය වම්මික මල්ලවආරච්චි

ඩිජිටල් පුරවැසිභාවය යන්න ඉතාමත් සරලව තාක්ෂණික මෙවලම්, සේවාවන් සහ පහසුකම් වගකීම් සහිතව භාවිතයමෙන්ම අන්තර්ජාලය සහ එහි සේවාවන් සදාචාරාත්මක ව භාවිතයට ගැනීම ලෙස පෙන්වා දිය හැකි ය. එම නිසා, ඩිජිටල් පුරවැසිභාවය තුළින් ඩිජිටල් ලෝකය තුළ දී නව ඩිජිටල් පරම්පරාව එකී සේවාවන් සහ පහසුකම් ආරක්ෂාව, ගෞරවණීය ව සහ ඵලදායී ලෙස සැරිසැරීමට අවශ්‍ය කුසලතා, දැනුම සහ හැසිරීම් පිළිබඳ ව ඇතුළත් වැඩසටහන් නිර්මාණය කිරීම සහ තරුණ ඩිජිටල් පරම්පරාව වෙත දායාද කිරීම සෑම රටක ම සහ ජාතියක ම ප්‍රධාන වගකීමක් වේ. මෙහි සුවිශේෂීත්වය නම් වර්තමානය වනවිට අප තොරතුරු හා සන්නිවේදන තාක්ෂණය මත පිහිටා ඉගෙනීම, ඉගැන්වීම, පමණක් නොව ඒදිනෙදා බොහොමයක් සේවාවන්, පහසුකම් සහ කාර්යයන් සපුරා ගනුවස් ඩිජිටල් සේවාවන් මත පිහිටා කටයුතු කරන බව අතිශෝක්තියක් නොවේ. එසේ නම්, තොරතුරු සහ තොරතුරු තාක්ෂණය මත යැපෙන මෙන්ම අන්තර්ජාලය හරහා වැඩ කටයුතු සිදු කරන වර්තමාන අන්තර් සම්බන්ධිත සමාජය තුළ ඩිජිටල් පුරවැසිභාවය අත්‍යවශ්‍ය මෙන්ම ඉතාමත් වැදගත් මාතෘකාවක් බවට අතීතයට වඩා වර්තමානයේ පර්යේෂණ සහ අධ්‍යයන අංශ තුළ දී කැපී පෙනේ.

ඩිජිටල් පුරවැසිභාවය පිළිබඳ ව අවධානය යොමු කරන කල්හි, ප්‍රධාන ලෙස නව තරුණ පරම්පරාව වෙත නව විෂයන් නැතහොත් නවතම අත්දැකීම් ලබාදීමට ගනු ලබන උත්සහය තුළ දී විශේෂ අවධානය යොමු කළ යුතු පැති රාශියක් මෙම විෂය පථය තුළ දී දැකගත හැකි ය. එම ක්ෂේත්‍ර ඩිජිටල් පුරවැසිභාවයේ ප්‍රධාන අංග ලෙස පෙන්වා දිය යුතු ය. එම අංග අතර මතු දැක්වෙන විෂය කරුණු සුවිශේෂී වේ.

අ. **ඩිජිටල් සාක්ෂරතාවය :** තාක්ෂණය ඵලදායී ලෙස භාවිතා කරන්නේ කෙසේ ද යන්න අවබෝධ කර ගැනීම සහ නිරවද්‍යතාවය සහ විශ්වසනීයත්වය සඳහා සබැඳි තොරතුරු ඇගයීම.

ආ. **මාර්ගගත ආරක්‍ෂාව :** පුද්ගලික තොරතුරු ආරක්‍ෂා කිරීම, වංචාවන් වළක්වා ගැනීම සහ සයිබර් හිරිහැර කිරීම හෝ අනන්‍යතා සොරකම් වැනි අවධානම් පිළිබඳ ව දැනුවත් වීම.

- ඇ. සදාචාරාත්මක හැසිරීම : බුද්ධිමය දේපළවලට ගරු කිරීම, කොල්ලකෑමෙන් වැළකීම සහ ප්‍රකාශන හිමිකම් නීති පිළිපැදීම.
- ඈ. ඩිජිටල් ආචාර විධි : සබැඳිව ගෞරවනවිත ව සන්නිවේදනය කිරීම, හානිකර හෝ අප්‍රසන්න භාෂාවෙන් වැළකී සිටීම සහ ධනාත්මක ඩිජිටල් පැවැත්මක් පවත්වා ගැනීම.
- ඉ. රහස්‍යතා දැනුවත්භාවය : දත්ත රහස්‍යතාව අවබෝධ කර ගැනීම, ගිණුම් සැකසීම් කළමනාකරණය කිරීම සහ පුද්ගලික තොරතුරු ආරක්‍ෂා කිරීම.
- ඊ. සයිබර් ආරක්‍ෂාව : ශක්තිමත් මුරපද භාවිතා කිරීම, තතුබැම් උත්සාහයන් ගැන ප්‍රවේශම් වීම සහ සැක සහිත සබැඳි ක්‍රියාකාරකම් හඳුනා ගැනීම.
- එ. ඩිජිටල් පියසටහන : සබැඳි ක්‍රියාවන්හි කල්පවත්නා බලපෑම පිළිබඳව දැනුවත් වීම සහ ධනාත්මක කීර්තියක් පවත්වා ගැනීම.
- ඒ. සිවිල් නියැලීම : සමාජ, දේශපාලන හෝ ප්‍රජා ගැටලුවලට වගකීමෙන් සහ නිර්මාණාත්මක ව සහභාගී වීමට ඩිජිටල් මෙවලම් භාවිතා කිරීම.

මෙලෙස ගත්විට, වර්තමානය වනවිට ඩිජිටල් පුරවැසිභාවය සහ එහි තිබෙන සුවිශේෂී වැදගත්කම බොහොමයක් ක්‍ෂේත්‍ර තුළ කතිකාවට බදුන්වෙමින් පවතින අතර ඉගෙනීම සහ ඉගැන්වීම අංශ තුළින් වඩාත් කතාබහට ලක්වෙමින් පවතී. එසේනම්, ඩිජිටල් පුරවැසිභාවය අද වන විට වැදගත් සංධිස්ථානයක් හිමිවීම උදෙසා එහි තිබෙන ආරක්‍ෂිත සහ ඇතුළත් සබැඳි පරිසරයක් ප්‍රවර්ධනය කිරීමේ හැකියාව, විවේචනාත්මක චින්තනය සහ දැනුවත් තීරණ ගැනීම දිරිමත් කිරීමේ තිබෙන සුවිශේෂී ගුණාංග; ඩිජිටල් ලෝකයක පුද්ගලික, ශාස්ත්‍රීය සහ වෘත්තීය සාර්ථකත්වය සඳහා පුද්ගලයන් සුදානම් කළ හැකිවීම; වැරදි තොරතුරු, සයිබර් හිරිහැර කිරීම් සහ වෙනත් සබැඳි අභියෝගවලට එරෙහිව සටන් කිරීමට උදවු කිරීමට හැකිවීම අගය කළ යුතු ය.

ඩිජිටල් සාක්ෂරතාව සහ ඩිජිටල් පුරවැසිභාවය

ඩිජිටල් සාක්ෂරතාව යනු ඩිජිටල් අන්තර්ගතයන් ඵලදායී ලෙස සොයා ගැනීමට, භාවිතා කිරීමට සහ නිර්මාණය කිරීමට ඇති හැකියාව යි. එය මූලික තාක්ෂණික කුසලතා ඉක්මවා යන අතර විවේචනාත්මක චින්තනය, මධ්‍ය සාක්ෂරතාවය සහ ඩිජිටල් සන්දර්භයන් තුළ ගැටලු විසඳීම ඇතුළත් වේ. මෙහිදී ඩිජිටල් සාක්ෂරතාවයේ ප්‍රධාන අංග ලෙස,

- අ. තාක්ෂණික ප්‍රවීණතාවය : උපාංග, මෘදුකාංග සහ යෙදුම් ඵලදායී භාවිතා කිරීම සහ මූලික තාක්ෂණික ගැටලු දෝශ නිරාකරණය කිරීමට ඇති හැකියාව.
- ආ. තොරතුරු සාක්ෂරතාව : විශ්වාසනීය මාර්ගගත මූලාශ්‍ර සෙවීම සහ ඇගයීම, විශ්වාසනීය තොරතුරු සහ වැරදි තොරතුරු අතර වෙනස හඳුනා ගැනීමට අවශ්‍ය දැනුම, අවබෝධය සහ කුසලතා වර්ධනය කරයි.
- ඇ. අන්තර්ගත නිර්මාණය : බ්ලොග්, වීඩියෝ, හෝ සමාජ මාධ්‍ය පළ කිරීම් වැනි ඩිජිටල් අන්තර්ගතයන් නිෂ්පාදනය කිරීම, සැලසුම් කිරීම, සංස්කරණය කිරීම සහ ප්‍රකාශනය සඳහා මෙවලම් භාවිතා කිරීම.
- ඉ. සහයෝගීතාව සහ සන්නිවේදනය : කණ්ඩායම් වැඩ සඳහා ඩිජිටල් වේදිකා භාවිතා කිරීම (උදා :Google workspace, Microsoft teams) සහ අන්තර්ජාලය ඔස්සේ ඵලදායී සන්නිවේදන උපාය මාර්ග භාවිතා කිරීම.
- ඊ. විවේචනාත්මක වින්තනය : තාක්ෂණය භාවිතයේ සදාචාරාත්මක අගවූම් විශ්ලේෂණය කිරීම සහ ඩිජිටල් පරිසරය තුළ දැනුවත් තීරණය ගැනීම.

ඩිජිටල් පුරවැසිභාවය සහ ඩිජිටල් සාක්ෂරතාව අතර සම්බන්ධය පිළිබඳ අවධානය යොමු කරන විට, ඩිජිටල් සාක්ෂරතාව තාක්ෂණය ඵලදායී ලෙස භාවිතා කිරීමේ කුසලතා ගොඩනැගීම කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන අතර, ඩිජිටල් පුරවැසිභාවය අවධාරණය කරන්නේ එම කුසලතා වගකීමෙන් සහ සදාචාරාත්මක ව යෙදීම යි. ඔවුන් එක් ව, සබැඳි ප්‍රජාවන්ට ධනාත්මක ලෙස දායක වන අතර ම ඩිජිටල් ලෝකයක සමෘද්ධිමත් වීමට පුද්ගලයින් බල ගන්වයි. තාක්ෂණය සමාජයේ සෑම අංශයකට ම අඩුණ්ඩ ව ඒකාබද්ධ වන බැවින් මෙම සංකල්ප දෙක ම අධ්‍යාපනය, සේවා ස්ථාන සහ ඵදිනෙදා ජීවිතයේ දී වඩාත් වැදගත් වේ.

මාර්ගගත ආරක්‍ෂාව සහ ඩිජිටල් පුරවැසිභාවය.

අන්තර්ජාලයේ ඇති විය හැකි අවදානම් සහ තර්ජන වලින් ඔබ සහ අන් අය ආරක්‍ෂා කර ගැනීම සඳහා සබැඳි ආරක්‍ෂාව මෙහිදී අවධානය යොමු කරයි. මාර්ගගත ආරක්‍ෂාව ඩිජිටල් යුගයක් තුළදී ක්‍ෂේත්‍ර ගතනාවක් ඔස්සේ වැදගත් වේ. එනම් ප්‍රධාන ලෙස,

අ. පුද්ගලයන් සඳහා : යහපත් ඩිජිටල් පුරවැසියෙකු වීම ඔබට ධනාත්මක සබැඳි සමූහයක් ගොඩනගා ගැනීමට, වරදවා වටහාගැනීම් වළක්වා ගැනීමට සහ ආරක්ෂිතව සිටීමට උපකාරී වේ.

ආ. සමාජය සඳහා : ඩිජිටල් පුරවැසිභාවය ප්‍රවර්ධනය කිරීම සෞඛ්‍ය සම්පන්න, වඩාත් සාර්ථක අන්තර්ජාල ප්‍රජාවක් පෝෂණය කරයි.

මෙහිදී මාර්ගගත ආරක්ෂාව සඳහා සුපරීක්ෂාකාරී බව සහ හොඳ පුරුදු අවශ්‍ය වේ. මෙම පිළිවෙත් අනුගමනය කිරීමෙන්, ඔබට ඔබේ අවදානම සැලකිය යුතු ලෙස අඩු කර ගත හැකි අතර ආරක්ෂිත සබැඳි අත්දැකීමක් භුක්ති විඳගත හැකි ය. මෙහිදී විශේෂයෙන් ම සඳහන් කළ යුත්තේ, පුද්ගලික තොරතුරු, මූල්‍ය සහ පෞද්ගලිකත්වය අවදානමට ලක්විය හැකි වර්තමාන ඩිජිටල් ලෝකය තුළ මාර්ගගත ආරක්ෂාව සහ ඩිජිටල් පුරවැසිභාවය ඉතා වැදගත් වේ. එහිදී මාර්ගගත ආරක්ෂාව සහ ඩිජිටල් පුරවැසිභාවය වර්ධනය සඳහා යහපත් මාර්ගෝපදේශයක් ලෙස පහත කරුණුකාරණා පිළිබඳව අවධානය යොමු කිරීම පමණක් නොව තාර්කික චිත්තනයෙන් කටයුතු කිරීම වැදගත් බව සඳහන් කළ යුතු ය. එම කරුණු අතර,

අ. ඔබේ පුද්ගලික තොරතුරු ආරක්ෂා කරන්න.

ඔබගේ පුද්ගලික සහ රහිගත දත්ත, තොරතුරු සහ දැනුම් ගොනු වෙනත් පාර්ශ්වයන් සමඟ සීමාරහිත ව හුවමාරු කිරීම සීමා කරන්න. උදාහරණයක් ලෙස සමාජ මාධ්‍ය හෝ පොදු වේදිකාවල පුද්ගලික තොරතුරු (උදා. සම්පූර්ණ නම, ලිපිනය, දුරකථන අංකය) වැඩිපුර බෙදා ගැනීමෙන් වළකින්න. මෙහිදී, ශක්තිමත් මුරපද: අකුරු, ඉලක්කම් සහ සංකේත මිශ්‍රණයක් සහිත සංකීර්ණ මුරපද භාවිතා කරන්න. පොදු වාක්‍ය බණ්ඩ හෝ පුරෝකථනය කළ හැකි රටාවලින් වළකින්න. එපමණක් ද නොව ද්වි - සාධක සත්‍යාපනය (2FA): අමතර ආරක්ෂාණ තව්‍යවක් එක් කිරීමට සියලු ම ගිණුම් සඳහා 2FA : සක්‍රීය කරන්න.

ආ. ඔබගේ උපාංග සුරක්ෂිත කරන්න.

මාදුකාංග යාවත්කාලීනව තබා ගන්න : ඔබේ මෙහෙයුම් පද්ධතිය, යෙදුම් සහ ප්‍රති - වයිරස මාදුකාංග නිතිපතා යාවත්කාලීන කරන්න. මෙහිදී විශේෂයෙන් ම Antivirus සහ Anti - Malware ස්ථාපනය කරන්න: අනිෂ්ට මාදුකාංග වලින් උපාංග ආරක්ෂා කරන්න. ෆයර්වෝල් භාවිතා කරන්න. අනවසර ප්‍රවේශය අවහිර කිරීමට ෆයර්වෝල් සබල කර ඇති බව සහතික කර ගන්න.

ඇ. ආරක්ෂිත ඔවුසින් පිළිවෙත්.

ආරක්ෂිත වෙබ් අඩවි. සංවේදී තොරතුරු ඇතුළත් කිරීමෙන් පෙර ලිපින තීරුවේ "https://" padlock icon එකක් සොයන්න. සැක සහිත සබැඳි ක්ලික් කිරීමෙන් වළකින්න: සත්‍ය වීමට වඩා හොඳ යැයි පෙනෙන ඊමේල්, පණිවිඩ හෝ දැන්වීම් සමඟ ප්‍රවේශම් වන්න. නොමිලේ සපයන Wi-Fi ගැන සැලකිලිමත් වන්න: පොදු Wi-Fi හරහා සංවේදී ගිණුම් වෙත ප්‍රවේශම් වීමෙන් වළකින්න. ආරක්ෂිත සම්බන්ධතා සඳහා VPN භාවිතා කරන්න.

ඈ. වංචා හඳුනා ගැනීම සහ වළකින්න.

පුද්ගලික තොරතුරු විමසා සිටින හෝ අනපේක්ෂිත ඇමුණුම් අඩංගු ඊමේල් හෝ පණිවිඩ ගැන සැකයෙන් සිටින්න. මූලාශ්‍ර සත්‍යාපනය කරන්න. තොරතුරු සැපයීමට පෙර සමාගම් හෝ පුද්ගලයින්ගේ ඉල්ලීම්වල නීත්‍යානුකූල භාවය දෙවරක් පරීක්ෂා කරන්න. එසේම. වංචනික වාර්තා. අන් අයට ඒවා වළක්වා ගැනීමට උපකාර කිරීම සඳහා විභව වංචාවන් පිළිබඳව බලධාරීන්ට හෝ සංවිධානවලට දැනුම් දෙන්න.

ඉ. ඔබේ සමාජ මාධ්‍ය ගිණුම් සුරක්ෂිත කරන්න.

ඔබේ අන්තර්ගතය සහ පුද්ගලික තොරතුරු බැලිය හැක්කේ කාට ද යන්න සීමා කිරීමට රහස්‍යතා පාලන භාවිත කරන්න. ඔබ යමක් පළ කිරීමට පෙර දෙවරක් සිතන්න. ඔබේ ආරක්ෂාවට හෝ කීර්තියට හානි කළ හැකි අන්තර්ගතයන් පළ කිරීමෙන් වළකින්න. එසේ ම, ගිණුම් දිනපතා සහ හැකි සෑම විට ම නිරීක්ෂණය කරන්න. මෙහිදී අනවසර ක්‍රියාකාරකම් සඳහා නීතිපතා පරීක්ෂා කරන්න.

ඊ. ඔබ සහ අන් අයව දැනුවත් කරන්න.

සයිබර් තර්ජන ගැන ඉගෙන ගන්න. නවතම සබැඳි ආරක්ෂක අවදානම් සහ හොඳම භාවිතයන් ගැන දැනුවත්ව සිටින්න. ළමයින්ට සහ අවදානමට ලක්විය හැකි කණ්ඩායම්වලට උගන්වන්න. ආරක්ෂිත සබැඳි හැසිරීම් සහ විභව තර්ජන ගැන පවුලේ අය සහ මිතුරන් දැනුවත් කරන්න.

ඒ. ආරක්ෂිත ගෙවීම් ක්‍රම භාවිතා කරන්න.

අන්තර්ජාලය ඔස්සේ භාණ්ඩ හෝ සේවා මිලදී ගැනීම සිදු කරන විට සේවා සපයන්නන්ගෙන් ආරක්ෂිත වනු වස් මෙන්ම ඔවුන්ගේ නමින් පෙනී සිටින වංචනිකයන්ගෙන් ආරක්ෂා වීමට සබැඳි මිලදී ගැනීම් සඳහා ක්‍රෙඩිට් කාඩ්පත් භාවිතා කරන්න. එසේ ම විශ්වාදායක සහ පිළිගත් ඊ-වාණිජ්‍ය වෙබ් අඩවිවල

පමණක් සාප්පු යන්න. ඔබ කරනු ලබන ගනුදෙනු නිරීක්ෂණය කරන්න. අනවසර ගාස්තු සඳහා බැංකු සහ ක්‍රෙඩිට් කාඩ් ප්‍රකාශයන් නීතිපතා පරීක්ෂා කරන්න.

ඒ. බාගත කරගැනීම නිවැරදිව සහ ප්‍රවේශම් සහගතව සිදුකරගැනීම

විශ්වාසදායී මූලාශ්‍රවලින් පමණක් බාගත කරගැනීමට වග බලාගන්න. නොදන්නා හෝ නිල නොවන වෙබ් අඩවිවලින් ගොනු හෝ යෙදුම් බාගත කරගැනීමෙන් වළකින්න. එසේම, ගොනු පරිලෝකනය කරන විට බාගතකිරීම විවෘත කිරීමට පෙර පරිලෝකනය කිරීමට ප්‍රති-වයිරස මෘදුකාංග භාවිතා කරන්න.

ඔ . නීති සහ රෙගුලාසි පිළිබඳව යාවත්කාලීන ව සිටින්න

දත්ත ආරක්ෂණ අයිතිවාසිකම් තේරුම් ගන්න: GDPR හෝ CCPA වැනි පෞද්ගලිකත්ව නීති යටතේ ඔබේ අයිතිවාසිකම් දැන ගන්න. එසේම, සයිබර් අපරාධ වාර්තා කරන්න. ඔබ මාර්ගගත අපරාධයකට ගොදුරු වුවහොත්, එය පළාත් පාලන ආයතනවලට හෝ සයිබර් අපරාධ ඒකකවලට වාර්තා කරන්න.

ඩී. ඩිජිටල් අවකාශයන්හි සදාචාරාත්මක හැසිරීම සහ ඩිජිටල් පුරවැසිභාවය.

ඩිජිටල් ලෝකයේ සදාචාරාත්මක හැසිරීම තාක්ෂණය භාවිතා කරන විට සදාචාරාත්මක මූලධර්ම සහ වටිනාකම්වලට අනුකූල වේ. එය අඛණ්ඩතාව, ගෞරවය සහ සාධාරණත්වය අවධාරණය කරයි. මෙහිදී ප්‍රධාන මූලධර්ම කිහිපයක් ඇතුළත් වේ. ඒවා අතර; බුද්ධිමය දේපල සඳහා ගරු කිරීම, කොල්ලකෑම් සහ මුහුදු කොල්ලකෑම් වළක්වා ගැනීම, මුල් නිර්මාණකරුවන්ට ගෞරවය ලබා දීම, ප්‍රකාශන හිමිකම් නීති සහ සාධාරණ භාවිත ප්‍රතිපත්ති අවබෝධ කර ගැනීම, වගකීම් සහිත බෙදාගැනීම, සත්‍ය සහ සත්‍යාපිත තොරතුරු බෙදාගැනීම, වැරදි තොරතුරු හෝ අසත්‍ය පුවත් පැතිරීම වැළැක්වීම, රහස්‍යභාවය සහ පුද්ගලික සන්නිවේදනයන්ට ගරු කිරීම, සුරාකෑමෙන් වැළකීම අන් අය මූල්‍යමය වශයෙන් සහ චිත්තවේගීය වශයෙන් හෝ සමාජීය වශයෙන් සුරාකෑමට තාක්ෂණය භාවිතා නොකිරීම. එපමණක් ද නොව, වෙබ් නිර්මාණයේ අදුරු රටා වැනි උපාමාරු භාවිතයන් හඳුනා ගැනීම සහ නැවැත්වීම ඉතාමත් වැදගත් වේ. එලෙස ම, ආබාධ සහිත පුද්ගලයින්ට ප්‍රවේශ විය හැකි තාක්ෂණය සැලසුම් කිරීම සහ භාවිතා කිරීම ඩිජිටල් අවකාශයන්හි විවිධත්වය සහ ඇතුළත් කිරීම ප්‍රවර්ධනය කිරීම ප්‍රවර්ධනය කළ යුතු ය. වර්තමානයේ ඩිජිටල් සේවා හා පහසුකම් වර්ධනය සමඟ පාරිසරික වගකීම සහ ඒ සඳහා තාක්ෂණය භාවිතයේ පාරිසරික බලපෑම අවබෝධ කර ගැනීම ද ඉතාමත් වැදගත් වේ. මෙහිදී, විද්‍යුත් අපද්‍රව්‍ය ප්‍රතිචක්‍රීකරණය කිරීම වැනි තිරසාර භාවිතයන්ට සහාය වීම නවීන පරම්පරාවට හුරුකරවීම සහ වගකීම භාරකිරීම ක්‍රමවත් ව සහ නීත්‍යානුකූල ව කළ යුතු ය.

ඩිජිටල් ආචාර විධි සහ ඩිජිටල් පුරවැසිභාවය

ඩිජිටල් etiquette, හෝ "netiquette", ඩිජිටල් ලෝකයේ අන්තර්ක්‍රියා කිරීමේදී අපේක්ෂා කරන හැසිරීම් සහ හැසිරීම්වල ප්‍රමිතීන්ට විශේෂයෙන් යොමු වේ. එය සබැඳි අන්තර්ක්‍රියා ගෞරවණීය සහ නිර්මාණාත්මක බව සහතික කරයි. මෙහිදී, ඩිජිටල් ආචාර මූලධර්ම අතර අන් අයට ගරු කරන්න: අහිතකර භාෂාව හෝ නුසුදුසු අන්තර්ගතය බෙදාගැනීමෙන් වළකින්න. එසේම, ඔබ පළ කිරීමට පෙර සිතන්න: අන්තර්ජාලය හරහා ඔබේ වචන සහ ක්‍රියාවන්හි ප්‍රතිඵලය ගැන සැලකිලිමත් වන්න. අනවශ්‍ය ඊ මේල් පණිවිඩ තවකෙක් වෙත යැවීමෙන් වළකින්න: අනවශ්‍ය පණිවිඩ හෝ අන්තර්ගතයන් අන් අය සමග හුවමාරු නොකිරීමට වගබලා ගන්න. විශේෂ අවධානය මුල් නිර්මාණකරුවන් වෙත ලබාදීමට කටයුතු කරන්න. ඔවුන්ගේ අන්තර්ගතය බෙදාගැනීමේදී මුල් නිර්මාණකරුවන් ලෙස පිළිගන්න. පුද්ගලිකත්වය ගරු කිරීම: අනුමැතියකින් තොරව අන් අයගේ පුද්ගලික තොරතුරු බෙදා නොගන්න. ඩිජිටල් අවකාශයන්හි වෙනස් කොට සැලකීමේ හෝ බැහැර කිරීමේ හැසිරීමෙන් වළකින්න. ඔබ ඩිජිටල් ලෝකය සමඟ සම්බන්ධතාවය පුළුල් ව පවත්වා ගැනීමට වෙහෙස විය යුතු ය. මෙහිදී, ඩිජිටල් පුරවැසිභාවය ඩිජිටල් ලෝකයේ වගකිවයුතු සහභාගිවන්නෙකු වීම සඳහා පුළුල් රාමුවක් සපයන අතර ඩිජිටල් ආචාර විධි ඩිජිටල් පරිසරය ගෞරවණීය සහ ඵලදායී බවට පත් කරන විශේෂිත හැසිරීම් සහ අන්තර්ක්‍රියා කෙරෙහි අවධානය යොමු කරයි. ආරක්ෂිත, ඇතුළත් සහ ගෞරවණීය සබැඳි ප්‍රජාවක් පෝෂණය කිරීම සඳහා දෙක ම අත්‍යවශ්‍ය වේ.

රහස් පද ආරක්ෂක වැඩසටහන්දැ පිළිබඳ ව දැනුවත් කිරීම

රහස් පද ආරක්ෂක වැඩසටහන්ද දැනුවත් භාවයට සබැඳිව පුද්ගලික තොරතුරු එකතු කිරීම, භාවිතා කිරීම සහ බෙදාගැනීම අවබෝධ කර ගැනීම සහ කළමනාකරණය කිරීම ඇතුළත් වේ. අනන්‍යතා සොරකම්, සයිබර් අපරාධ සහ අනවශ්‍ය සෝදිසි කිරීම්වලින් තමන් ව ආරක්ෂා කර ගැනීම සඳහා එය ඉතා වැදගත් වේ. මෙහිදී, රහස් පද දැනුවත් කිරීමේ ප්‍රධාන අංග ලෙස පහත දෑ පෙන්වා දිය හැකිය.

අ. රහස් පද ප්‍රතිපත්ති අවබෝධ කර ගැනීම:

වෙබ් අඩවි සහ යෙදුම් ඔබගේ දත්ත රැස් කර භාවිතා කරන ආකාරය ඉගෙන ගන්න. නොපැහැදිලි හෝ ඕනෑම වඩා ආක්‍රමණශීලී දත්ත භාවිතයන් සහිත වේදිකාවලින් වළකින්න.

ආ. දත්ත අවම කිරීම:

අවශ්‍ය පුද්ගලික තොරතුරු පමණක් අන්තර්ජාලය හරහා බෙදා ගන්න. සමාජ මාධ්‍යවල වැඩිපුර බෙදාගැනීමෙන් වළකින්න.

ඇ. රහස්‍යතා මෙවලම් භාවිතා කිරීම:

ද්වි-සාධක සත්‍යාපනය (2FA) සබල කර ශක්තිමත් මුරපද භාවිතා කරන්න. VPN සහ පෞද්ගලිකත්වය කේන්ද්‍ර කරගත් ඔව්සර්/දිගු භාවිත කරන්න.

ඈ. උහුබැඳීමේ තාක්ෂණයන් පිළිබඳ දැනුවත් කිරීම:

කුකිස්, උහුබැඳීමේ පික්සල සහ වෙනත් තාක්ෂණයන් තේරුම් ගන්න. හැකි විට දත්ත උහුබැඳීමෙන් ඉවත් වන්න.

ඉ. සංවේදී තොරතුරු ආරක්ෂා කිරීම:

අනාරක්ෂිත නාලිකා හරහා මුරපද, මූල්‍ය තොරතුරු හෝ සංවේදී ලේඛන බෙදාගැනීමෙන් වළකින්න. තතුබැම් වංචා සහ ව්‍යාජ වෙබ් අඩවිවලින් ප්‍රවේශම් වන්න.

ඊ. ඩිජිටල් පුරවැසිභාවය සහ පෞද්ගලිකත්ව දැනුවත් කිරීම සඳහා හොඳ ම භාවිතයන්:

ඔබ ම දැනුවත් වන්න. ඩිජිටල් තර්ජන සහ හොඳ ම භාවිතයන් පිළිබඳ ව දැනුවත්ව සිටින්න. ඔබ පළ කිරීමට පෙර සිතන්න. ඔබේ සබැඳි ක්‍රියාවන්හි විභව දිගුකාලීන බලපෑම සලකා බලන්න. ඔබගේ උපාංග සුරක්ෂිත කරන්න. ප්‍රති-වයිරස මෘදුකාංග ස්ථාපනය කර ඔබගේ පද්ධති යාවත්කාලීන ව තබා ගන්න. දෙවනුව, අන් අය සවිබල ගැන්වීම කළ යුතු ය. ආරක්ෂිත ඩිජිටල් පුරුදු අනුගමනය කිරීමට සම වයසේ මිතුරන් සහ පවුලේ සාමාජිකයන් දිරිමත් කරන්න. මෙම ක්‍රියාවලිය තුළදී අවසන් පියවර ලෙස, සාදාචාරාත්මක තාක්ෂණ භාවිතය සඳහා උපදේශනයන් ලබාදීමට කටයුතු කළ යුතු ය. පරිශීලක පෞද්ගලිකත්වය සහ දත්ත ආරක්ෂාවට ප්‍රමුඛත්වය දෙන ප්‍රතිපත්ති සහ තාක්ෂණවලට සහාය වීම මෙහිදී කළහැකි අතර, මෙම මූලධර්ම ඔබේ දෛනික ජීවිතයට ඒකාබද්ධ කිරීමෙන්, ඔබේ පුද්ගලික සහ වෘත්තීය තොරතුරු ආරක්ෂා කර ගනිමින් වගකීමෙන් ඩිජිටල් ලෝකය සැරිසැරීමට ඔබට හැකි ය.

සයිබර් ආරක්ෂාව සහ ඩිජිටල් පුරවැසිභාවය.

සයිබර් ආරක්ෂණය සයිබර් තර්ජනවලින් පද්ධති, ජාල සහ දත්ත ආරක්ෂා කිරීම කෙරෙහි අවධානය යොමු කරයි. පුද්ගලික සහ ආයතනික තොරතුරු ආරක්ෂා කිරීම

සඳහා එය ඉතා වැදගත් වේ. සයිබර් ආරක්ෂණයේ අත්‍යවශ්‍ය අංගවලට ඇතුළත් ප්‍රධාන කරුණුකාරණා ලෙස;

- අ. දත්ත ආරක්ෂණය: සංවේදී තොරතුරු සංකේතනය කර ආරක්ෂිත බව සහතික කිරීම.
- ආ. ජාල ආරක්ෂාව: පරිගණක ජාලවලට අනවසරයෙන් ඇතුළු වීම වැළැක්වීම.
- ඇ. මුරපද කළමනාකරණය : ශක්තිමත්, අද්විතීය මුරපද භාවිතා කිරීම සහ බහු සාධක සත්‍යාපනය ක්‍රියාත්මක කිරීම.
- ඈ. තර්ජන පිළිබඳ දැනුවත්භාවය: තතුබැම් වංචා, අනිෂ්ට මෘදුකාංග සහ කප්පම් මෘදුකාංග ප්‍රහාර හඳුනා ගැනීම.
- ඉ. මෘදුකාංග යාවත්කාලීන: නවතම ආරක්ෂක පැවි සමඟ පද්ධති යාවත්කාලීන ව තබා ගැනීම.
- ඊ. සිද්ධි ප්‍රතිචාරය: ආරක්ෂක කඩවීම් හෝ දත්ත කාන්දුවීම් ආමන්ත්‍රණය කිරීමට සැලසුමක් තිබීම. කළ හැකි ය.

කෙසේ වෙතත්, ඩිජිටල් පුරවැසිභාවය සහ සයිබර් ආරක්ෂාව සම්බන්ධ කිරීම සමඟ ආරක්ෂිත ඔන්ලයින් හැසිරීම ඉතාමත් වැදගත් වේ. හොඳ ඩිජිටල් පුරවැසියෙකුට සැක සහිත සබැඳි මග හැරීම හෝ පුද්ගලික තොරතුරු නොසැලකිලිමත් ලෙස බෙදාගැනීම වැනි සයිබර් ආරක්ෂණ මූලික කරුණු අවබෝධ වේ. එලෙසින් ම, අධ්‍යාපනය සහ දැනුවත්භාවය කාලීන අවශ්‍යතාවක් ලෙස පෙන්වා දිය යුතු ය. ඩිජිටල් පුරවැසිභාවයට සයිබර් ආරක්ෂණ භාවිතයන්හි වැදගත්කම පිළිබඳ ව පරිශීලකයින්ට ඉගැන්වීම ද කළ යුතු ය.

පෞද්ගලිකත්වය සහ ආචාර ධර්ම පිළිබඳ ව නිසි ලෙස අවධානය යොමු කළ යුතු ය. සයිබර් ආරක්ෂණ පියවරයන් ඩිජිටල් පුරවැසියන් අගය කිරීමට සහ ගරු කිරීමට දිරිමත් කරන දත්ත සහ පෞද්ගලිකත්වය ආරක්ෂා කරයි. එමගින්, සයිබර් තර්ජනවලට එරෙහි ව සටන් කිරීම මෙන්ම වගකිවයුතු ඩිජිටල් පුරවැසියන් අනිෂ්ට ක්‍රියාකාරකම් වාර්තා කරයි, අන්තර්ජාලය හරහා සෑම කෙනෙකුට ම අවදානම අඩු කරයි. එම නිසා, ඩිජිටල් පුරවැසිභාවය සහ සයිබර් ආරක්ෂාව සඳහා හොඳ ම භාවිතයන් තුළදී, ඔබ පළ කිරීමට පෙර සිතන්න. අන්තර්ජාලය හරහා තොරතුරු හුවමාරු කර ගැනීමේ විභව ප්‍රතිවිපාක සලකා බලන්න. මෙහිදී, ආරක්ෂක විශේෂාංග සබල කරන්න, උදාහරණ ලෙස ෆයර්වෝල්, ප්‍රති-වයිරස මෘදුකාංග, සහ සංකේතාංකන මෙවලම් භාවිතා කරන්න. ඔබ ම දැනුවත්වීම ද ඉතාමත් වැදගත් මෙන්ම ප්‍රායෝගික වේ. නවතම සයිබර් තර්ජන

සහ ඩිජිටල් ප්‍රවණතා පිළිබඳ ව දැනුවත් ව සිටින්න. එලෙස ම, අන් අයට ගරු කරන්න. අනුමැතියකින් තොරව අන් අය පිළිබඳ පුද්ගලික තොරතුරු බෙදා ගැනීමෙන් වළකින්න. ගැටලු වාර්තා කරන්න. හානිකර හෝ ද්වේෂසහගත සබැඳි හැසිරීම් පිළිබඳ ව බලධාරීන්ට හෝ වේදිකාවලට දැනුම් දෙන්න. එමගින්, ඩිජිටල් පුරවැසිභාවය සහ ශක්තිමත් සයිබර් ආරක්ෂණ භාවිතයන් ප්‍රවර්ධනය කිරීමෙන් පුද්ගලයන්ට සහ සංවිධානවලට වඩාත් ආරක්ෂිත සහ වඩාත් ඇතුළත් සබැඳි පරිසරයන් නිර්මාණය කළ හැකිය.

ඩිජිටල් පියසටහන සහ ඩිජිටල් පුරවැසිභාවය.

ඩිජිටල් පියසටහනක් යනු ඔබ අන්තර්ජාලය භාවිතා කරන විට ඔබ ඉතිරි කරන දත්තවල මංපෙතයි. එය ඔබ බෙදාගන්නා තොරතුරු, ඔබ පිවිසෙන වෙබ් අඩවි සහ ඔබ හා සම්බන්ධ ඕනෑම සබැඳි අන්තර්ගතයකින් සෑදී ඇත. ඩිජිටල් පා සටහන් වර්ග දෙකක් ප්‍රධාන ලෙස දැක ගත හැකි ය. එනම්; සක්‍රීය පියසටහන්: සමාජ මාධ්‍ය පළ කිරීම්, අදහස්, ඡායාරූප සහ ඔබ උඩුගත කරන ඕනෑම අන්තර්ගතයක් වැනි ඔබ හිතාමතා ම සබැඳිව බෙදා ගන්නා තොරතුරු සහ නිෂ්ක්‍රීය පියසටහන්: බ්‍රවුසින් ඉතිහාසය, ස්ථාන දත්ත, කුකිස් සහ ඔබ පිවිසෙන වෙබ් අඩවි මගින් රැස් කරන ලද අනෙකුත් තොරතුරු වැනි ඔබේ ක්‍රියාකාරී මැදිහත්වීමකින් තොරව ඔබ ගැන එකතු කරන ලද දත්ත.

ඔබේ ඩිජිටල් පියසටහන ඔබේ කීර්ති නාමයට, පෞද්ගලිකත්වයට සහ ආරක්ෂාවට බලපෑ හැකි ය. නිදසුනක් වශයෙන්, සේවා යෝජකයින්, විද්‍යාල, හෝ විභව ව්‍යාපාරික හවුල්කරුවන් ඔබගේ සබැඳි පැවැත්ම සඳහා සෙවිය හැකි අතර, ඔවුන් සොයා ගන්නා දේ ඔවුන්ගේ තීරණවලට බලපෑම් කළ හැකි ය. ඒ හා සමාන ව, ඉතිරි කර ඇති සංවේදී පුද්ගලික තොරතුරු අන් අය විසින් ද්වේෂසහගත ලෙස භාවිතා කළ හැකි ය.

එම නිසා, ඩිජිටල් පුරවැසිභාවය සහ ඩිජිටල් පියසටහන අතර සම්බන්ධය ඉතා වැදගත් වේ. ඩිජිටල් පුරවැසිභාවය පිළිබඳ සංකල්පය ඔබේ ඩිජිටල් පියසටහනට සමීප ව බැඳී ඇත. වගකිවයුතු ඩිජිටල් පුරවැසියෙක් ඔවුන්ගේ ඩිජිටල් පියසටහන් ගැන සැලකිලිමත් වන අතර, සබැඳි සෑම ක්‍රියාවක් ම කල්පවත්නා සලකුණක් තැබිය හැකි බව වටහා ගනී. මේ අනුව, පෞද්ගලිකත්වය ආරක්ෂා කිරීම, ගෞරවාන්විත වීම සහ දැනුවත් තේරීම් වැනි හොඳ ඩිජිටල් පුරවැසිභාවය ප්‍රගුණ කිරීම - ඔබේ ඩිජිටල් පියසටහන ධනාත්මක සහ ආරක්ෂිත බව සහතික කිරීමට උපකාරී වේ.

සිවිල් කටයුතු සහ ඩිජිටල් පුරවැසිභාවය

සිවිල් නියැලීම යනු ඔවුන්ගේ ප්‍රජාවේ හෝ සමාජයේ පොදු ජීවිතයට පුද්ගලයන්ගේ ක්‍රියාකාරී සහභාගීත්වයයි. පුද්ගලයන්ට සහ සමස්ත සමාජයට බලපාන ප්‍රශ්න තේරුම්

ගැනීම සහ ක්‍රියා කිරීම යන දෙක ම එයට ඇතුළත් වේ. ඩිජිටල් යුගයේ, සිවිල් නියැලීම සබැඳි වේදිකා දක්වා ව්‍යාප්ත වී ඇති අතර, සහභාගීත්වය සඳහා නව අවස්ථා නිර්මාණය කර ඇත. උදාහරණ ලෙස සිවිල් කටයුතු;

- අ. ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීම: එනම්, සම්ප්‍රදායික ඡන්ද ක්‍රම හෝ මාර්ගගත වේදිකා හරහා මැතිවරණ ක්‍රියාවලියේ නිරත වීම.
- ආ. උපදේශනය සහ ක්‍රියාකාරීත්වය: සමාජ, දේශපාලන හෝ පාරිසරික හේතූන් පිළිබඳ දැනුවත් කිරීම සහ ව්‍යාපාර සංවිධානය කිරීම සඳහා සමාජ මාධ්‍ය භාවිතා කිරීම.
- ඇ. මහජන විවාදය: වැදගත් සමාජ ගැටලු පිළිබඳ සාකච්ඡාවලට සහභාගී වීම, අදහස් හුවමාරු කර ගැනීම සහ ගැටලු විසඳීමට දායක වීම.
- ඈ. ප්‍රජා සේවය: පුද්ගලානුබද්ධ ව සහ අනර්ථ ව අන්‍යයන්ට උපකාර කිරීමට ස්වේච්ඡාවෙන් හෝ කාලය සහ සම්පත් දායක වීම;
- ඉ. රජයේ සහභාගීත්වය: නීති සම්පාදකයින්, ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයින් සමඟ අන්තර් ක්‍රියා කිරීම හෝ රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති සහ තීරණ ගැනීමට බලපෑම් කිරීම සඳහා සබැඳි පෙත්සම්වල නිරත වීම.

ඩිජිටල් පුරවැසිභාවය සහ සිවිල් කටයුතු අතර සම්බන්ධය පිළිබඳව අවධානය යොමුකරන විට තාක්ෂණය ප්‍රජා සහභාගීත්වය සඳහා ප්‍රධාන වේදිකාවක් වී ඇති බැවින් ඩිජිටල් පුරවැසිභාවය සහ ප්‍රජා සහභාගීත්වය එකිනෙකට බැඳී ඇත. වගකිවයුතු ඩිජිටල් පුරවැසියෙකුට අන්තර්ජාලය හරහා ලබා ගත හැකි මෙවලම් භාවිතා කිරීමෙන් වඩාත් ඵලදායී ලෙස සිවිල් ක්‍රියාකාරකම්වල නිරත විය හැක. ඩිජිටල් මාධ්‍ය හරහා සිවිල් ක්‍රියාකාරකම් ජාතීන්ට ඉඩ සැලසීම සමඟ, දේශීය, ජාතික සහ ගෝලීය ගැටලු පිළිබඳව දැනුවත්ව සිටීමට ඉඩ සැලසීම; මාර්ගගත සාකච්ඡා සහ විවාද වලට සහභාගීවීමේ අවස්ථාවන් වර්ධනය, සමාජ මාධ්‍ය හරහා හේතු සහ ක්‍රියා සඳහා කණ්ඩායම් බලමුදු ගැන්වීමට හැකිවීම සහ රජයේ සේවාවන් වෙත ප්‍රවේශ වීම සහ ප්‍රතිපත්ති පිළිබඳ ප්‍රතිපෝෂණ සැපයීම කළ හැකි ය.

සාරාංශයක් ලෙස, වර්තමාන ලෝකයේ ඩිජිටල් පුරවැසිභාවය සහ සිවිල් ක්‍රියාකාරකම් ප්‍රවර්ධනය කිරීම සබැඳි අන්තර්ක්‍රියා සහ පුළුල් ප්‍රජාව තුළ සහභාගීත්වය යන දෙක ම වගකිවයුතු, සදාචාරාත්මක ප්‍රවේශයක් පෝෂණය කිරීම ඇතුළත් වේ. එසේ කිරීමෙන්, පුද්ගලයන්ට ඔවුන්ගේ ඩිජිටල් සහ භෞතික ප්‍රජාවන්ට ධනාත්මක ලෙස දායක විය හැකි අතර, වඩාත් දැනුවත් සහ ක්‍රියාශීලී සමාජයක් නිර්මාණය කරයි.